

Інша причина неефективності наших властей – бюрократія, яка корінним чином відрізняється від такого ж прошарку на Заході. У нас немає ніякої ротації цих людей, як масового явища. Чому, наприклад, у США новий Президент, приходячи у Білий дім, приводить із собою близько 5000 нових чиновників, котрі є його однодумцями, проводили за нього передвиборчу агітацію і будуть з ним працювати, а в нашій державі такої єдності, на жаль, немає. Боротьба з бюрократією, котра, як відомо, була проголошена під час перебудови у Радянському Союзі, закінчилась нічим. Спасіння нашої держави – у формуванні певного прошарку середнього класу, який здатен до активних дій і його політична культура буде запобіжником корумпованості, основою тих змін, що приведуть нашу країну до якісних позитивних змін. Тоді нормативно-регулююча функція політичної культури буде працювати на суспільство.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 93.
2. Основні результати опитування. – Режим доступа: <http://www.sofia.com.ua/page126.html>.
3. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України» // Влада. – 2009. – № 1. – С. 23.
4. Результати соціологічного дослідження «Образ влади у свідомості українських громадян». – Режим доступа: <http://www.sofia.com.ua/page78.html>.

Надійшла до редколегії 21.12.09

УДК 329

Р. М. Ключник, В. В. Кривошеїн

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ЄВРОРЕГІОНИ ЯК ФОРМА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розглянуто основні напрями транскордонного співробітництва України з Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією. Подається опис єврорегіонів, у рамках яких співпрацюють Україна та ЄС.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіон, стратегія транскордонної співпраці, територіальна громада, розширення ЄС.

Рассмотрены основные направления трансграничного сотрудничества Украины с Польшей, Словакией, Венгрией и Румынией. Дается описание еврорегионов, в рамках которых сотрудничают Украина и ЕС.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, еврорегион, стратегия трансграничного сотрудничества, территориальная община, расширение ЕС.

The basic directions of Ukraine's transborder cooperation with Poland, Slovakia, Hungary and Romania are considered. The description of the Euroregions within the frames of which Ukraine and the EU are collaborating is given.

Keywords: transborder cooperation, Euroregion, the strategy of transborder cooperation, territorial community, the expanding of the EU.

Транскордонне співробітництво між територіальними громадами або адміністративно-територіальними одиницями сусідніх держав спрямоване на комплексний розвиток прикордонних регіонів шляхом розширення торговельно-економічних, коопераційно-виробничих, науково-технічних зв'язків, реалізації спільних програм з охорони довкілля та поглиблення контактів у гуманітарній сфері на міжрегіональному рівні.

В умовах посилення взаємозалежності національних економічних систем транскордонне співробітництво України та її західних сусідів набуває дедалі більшого значення. Особливої актуальності це питання набуло після розширення Європейського Союзу на Схід у 2004 і 2007 рр. Станом на сьогодні всі західні сусіди України (Польща, Румунія, Словаччина і Угорщина) є членами ЄС, що перетворило прикордонні регіони цих держав, а також України, на специфічну контактну зону партнерської взаємодії. Варто зазначити, що особливого статусу в результаті розширення ЄС набули не лише західні області України, а й східні регіони нових членів Євросоюзу.

Метою цієї статті є визначення місця єврорегіонів у рамках транскордонного співробітництва України після розширення ЄС на Схід.

Даній проблематиці присвячена значна кількість публікацій вітчизняних науковців. Актуальні питання транскордонного співробітництва розглядаються у дослідженнях Є. Кіш, І. Студеннікова, В. Колодяжної та інших вчених.

Єврорегіони, на думку багатьох дослідників, є одним із найвищих рівнів розвитку прикордонних відносин. Уперше термін «єврорегіон» було вжито у 1958 р. для позначення транскордонного співробітництва в межах певних адміністративних регіонів чи регіонів держав, які на основі договорів та угод поступово формують об'єднання адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня та в межах своєї компетенції розробляють і реалізують спільні проекти економічної, гуманітарної, екологічної та іншої взаємодії.

Існують різні підходи до визначення поняття «єврорегіон». І. Студенніков пропонує наступну дефініцію: «Єврорегіон – одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів (на базі спеціально розширених повноважень на міжнародне співробітництво) місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології» [1, с. 189]. В. Колодяжна пропонує інше визначення: «Єврорегіон – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, що мають спільний кордон, яке спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення узгоджених заходів у різних сферах життєдіяльності відповідно до

національних законодавств і норм міжнародного права для розв'язання спільних проблем в інтересах людей, які населяють його територію по обидва боки державного кордону» [2, с. 103].

Закон України «Про транскордонне співробітництво» дає більш лаконічну дефініцію: «Єврорегіон – організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво» [3, с. 39]. Окрім цього закону, участь України у діяльності єврорегіонів регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів». Згідно з цим документом, «основними напрямками співробітництва створених єврорегіонів є поєднання зусиль в економічній сфері, розбудові соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, будівництві та модернізації інфраструктури кордону, розвитку транспортної мережі, науковій та культурній співпраці, охороні навколишнього середовища, обміні досвідом між відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, взаємній допомозі в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, співробітництві з органами місцевої влади в інших сферах діяльності» [4, с. 47]. У роботі єврорегіонів «Буг», «Верхній Прут», «Нижній Дунай» та Карпатського єврорегіону. Єврорегіон «Буг» було створено 29 вересня 1995 р. Учасниками об'єднання є Люблінське воєводство Польщі, Волинська область України та Брестська область Білорусі, а також Сокальський та Жовківський райони Львівської області. Площа єврорегіону «Буг» становить 82 тис. кв. км; населення: 5,3 млн. чол. [2, с. 105].

У рамках об'єднання було заплановано реалізувати проекти з утворення спеціальної екологічної зони, центру комерційної інформації, розбудови кордонних переходів. Ці елементи формують своєрідний регіональний екологічний комплекс. У рамках єврорегіону здійснюється програма «Чистий Буг», яка охоплює будівництво та реконструкцію очисних споруд, створення природозаповідних територій, контроль за переміщенням екологічно небезпечних вантажів та дотриманням чинного природоохоронного законодавства. У рамках єврорегіону «Буг» регулярно проводяться зустрічі українських, білоруських та польських спеціалістів у різних сферах життєдіяльності, семінари для представників органів влади, територіальних громад та неурядових організацій з питань підготовки спільних проектів транскордонного характеру. Волинськими інституціями та польськими партнерами з Люблінського воєводства впроваджуються спільні мікропроекти у сферах підприємництва, інновацій, взаємодії між працівниками органів освіти, науки, культури, туризму, охорони здоров'я, правопорядку, статистики, охорони навколишнього середовища тощо. На підсилення інституційної спроможності міждержавних взаємин спрямований проект «Українсько-польська стратегія транскордонної співпраці: новий рівень сусідських відносин», втілення якого розпочалося у серпні 2007 року у Волинській, Закарпатській та Львівській областях, Люблінському та Підкарпатському воєводствах. Завдання проекту полягає у створенні стратегії транскордонного співробітництва для зазначених регіонів у таких напрямках, як соціальний розвиток, інтенсифікація у сфері туризму й культури, забезпечення

взаємодії в екології, а також дієвої мережі організацій на задіяних територіях, яка працюватиме на активізацію транскордонної співпраці, що, у свою чергу, сприятиме реалізації подальших проєктів, зокрема інвестиційних.

Єврорегіон «Верхній Прут» було створено 22 вересня 2002 р. у м. Ботошань (Румунія). До його складу входять Чернівецька та Івано-Франківська області України, Ботошанський та Сучавський повіти Румунії та шість районів Республіки Молдова. Європейським асоційованим партнером єврорегіону «Верхній Прут» є федеральна земля Карінтія (Австрія).

Основними напрямками діяльності єврорегіону «Верхній Прут» є розвиток і гармонізація торговельних і економічних відносин, розвиток і впровадження нових технологій, захист навколишнього середовища, розвиток транспортних та комунікаційних мереж, розширення співробітництва у сферах освіти, культури та туризму. Особливо важливим напрямком транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Верхній Прут» є проєкти, спрямовані на попередження, моніторинг та ліквідацію надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в басейнах прикордонних річок, необхідність яких стала очевидною після численних повеней, що траплялися протягом останніх років у цьому регіоні.

У 2008 р. у Чернівцях відбулося перше спільне засідання Чернівецької обласної та Сучавської повітової рад. На ньому, зокрема, було ухвалено рішення про необхідність презентацій досягнень єврорегіону «Верхній Прут» на засіданнях Європарламенту.

«Верхній Прут» є не єдиним єврорегіоном, в діяльності якого беруть участь Україна, Румунія і Молдова. Ці держави співпрацюють і в рамках іншого транскордонного утворення – єврорегіону «Нижній Дунай». Договір про створення цього об'єднання був підписаний 15 серпня 1998 р. у м. Галац (Румунія). На даний момент до складу єврорегіону входять Одеська область (Україна), райони Кагул і Канемир (Молдова) та повіти Бреїла, Галац, Тульча (Румунія). Площа єврорегіону складає 53 тис. кв. км, а населення – майже 4 млн осіб [5, с. 242].

Це транскордонне утворення створило нові можливості для розширення співробітництва між вищезазначеними регіонами трьох країн. Створення єврорегіону «Нижній Дунай» мало на меті досягнення гармонійного і збалансованого розвитку економіки, вирішення низки питань і проблем у сфері охорони довкілля, створення умов для підвищення якості життя у прикордонних регіонах. Серед інших завдань транскордонного об'єднання варто відзначити планування і здійснення конкретних кроків з інтеграції транспортної інфраструктури прикордонних регіонів в єдину мережу європейських транспортних коридорів. Дане об'єднання також покликане вирішувати проблеми, пов'язані з попередженням і ліквідацією наслідків стихійних лих і техногенних катастроф у дельті Дунаю.

Відповідно до завдань єврорегіону, в його рамках діють комісії зі сфер діяльності: з регіонального розвитку і міжрегіонального співробітництва, з економіки і фінансового аудиту, з транспорту і комунікацій, з навколишнього середовища і надзвичайних ситуацій та інші).

Сьогодні «Нижній Дунай» стає повноправним суб'єктом господарської діяльності в масштабах Східної Європи. Успіхи транскордонного об'єднання

відзначив і ЄС. 15 квітня 2009 р. Євросоюз виділив 40 млн євро на реалізацію проектів єврорегіону «Нижній Дунай» [6, с. 16].

Карпатський єврорегіон є найбільшим не лише в Україні, а й у Європі. Він був утворений 14 лютого 1993 р. у Дебрецені (Угорщина). У його діяльності беруть участь Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина та Україна. Українська сторона представлена Івано-Франківською, Закарпатською, Львівською та Чернівецькою областями. Це перший єврорегіон, у створенні якого взяла участь Україна, і перше транскордонне об'єднання на території колишнього соціалістичного табору. Територія Карпатського єврорегіону складає 162 тис. кв. км з населенням понад 16 млн осіб [5, с. 241].

Основними напрямками діяльності об'єднання є сприяння активізації міжнародної торгівлі, проведення культурологічних обмінів, співпраця в галузі науки, освіти та туризму, заснування недержавних галузевих міжнародних асоціацій, технічна модернізація пунктів перетину на державному кордоні, розвиток інфраструктури транспортних мереж. Після липневої повені 2008 р. в якості окремого напрямку роботи єврорегіону було виокремлено співробітництво у вирішенні проблем, пов'язаних з попередженням, моніторингом та ліквідацією наслідків стихійних лих. У Карпатському єврорегіоні здійснюється шляхом ротації від однієї держави до іншої. Кожна країна формує національну раду в рамках транскордонного об'єднання. На засіданні Української національної ради Карпатського єврорегіону у квітні 2009 р. було ухвалено рішення звернутися до уряду України з пропозицією підписати угоду із Європейським Союзом щодо транскордонного співробітництва.

Підсумувавши викладене, можна зробити висновок, що єврорегіони сьогодні є однією з найбільш ефективних форм транскордонного співробітництва України та її європейських сусідів. Участь у діяльності цих транскордонних об'єднань беруть усі області України, що межують з Європейським Союзом: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Чернівецька. На території, охопленій діяльністю чотирьох описаних нами транскордонних утворень, проживають близько 20% громадян України. Співробітництво налагоджене з усіма сусідніми державами, які є членами ЄС: Польщею, Румунією, Словаччиною і Угорщиною. Таким чином, масштаб транскордонних зв'язків України є значним.

У той же час на тлі активної співпраці західних регіонів із країнами ЄС ми спостерігаємо певне «відставання» в цьому процесі інших регіонів, зокрема, центральних. В окремих випадках співробітництво обмежується підписанням угод і не охоплює найважливіші проблеми прикордонних регіонів. Щодо цієї проблеми Є. Кіш зазначає: «Позитив у наближенні кодів ЄС впритул до України вбачаємо у «приреченості» західних прикордонних регіонів України формувати реально діюче, а не декларативне транскордонне співробітництво між Україною та Європейським Союзом» [7, с. 34].

Проаналізувавши основні закономірності створення і функціонування єврорегіонів, можна помітити, що при їх утворенні в основу було покладено як фізико-географічні, так і адміністративно-територіальні чинники. Вплив фізико-географічного районування можна прослідкувати у назвах єврорегіонів, три з яких іменуються за головними річками, а один – за гірською системою. При

цьому у більшості випадків межі транскордонних об'єднань збігаються з межами адміністративно-територіальних одиниць.

Станом на сьогодні можна стверджувати, що транскордонні об'єднання, у роботі яких бере участь наша держава, порівняно успішно виконують свої функції із забезпечення міжнародного співробітництва в галузі економіки, екології, освіти, культури, туризму тощо. Досвід участі у діяльності євро регіонів засвідчує, що лише спільні дії, збереження та зміцнення добросусідських і дружніх відносин, взаємна відкритість можуть гарантувати гармонійний соціальний та економічний розвиток територій, що входять до його складу, послаблювати негативну дію перешкод, спричинених державними кордонами, дати новий імпульс контактам між громадянами України та країн ЄС на різних рівнях, активізувати взаємодію в багатьох сферах життєдіяльності.

Бібліографічні посилання

1. **Студенніков І.** Феномен євро регіонів в контексті методології історико-регіональних досліджень [Текст] / І. Студенніков // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. – Вип. 22–23. – К., 2003. – С. 187–201.
2. **Колодяжна В.** Євро регіон «Буг»: законодавчі й організаційно-правові аспекти [Текст] / В. Колодяжна // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №10. – С. 103–106.
3. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Текст] // Офіційний вісник України. – 2004. – № 29. – С. 39–43.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та євро регіонів» [Текст] // Офіційний вісник України. – 2002. – № 18. – С. 171–176.
5. **Чекаленко Л. Д.** Зовнішня політика України [Текст] / Л. Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
6. Україна і світ: компактна хроніка [Текст] // Економіст. – 2009. – № 4. – С. 16.
7. **Кіш Є.** За програмою сусідства. Транскордонне співробітництво України після східного розширення Європейського Союзу [Текст] / Є. Кіш // Політика і час. – 2004. – № 12. – С. 27–34.

Надійшла до редколегії 22.12.09

УДК 316

А. К. Клячін

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ: АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Розглянуто моделі та рівні впливу політичної інформації на формування ціннісної структури індивідів та груп сучасного суспільства. Зроблено висновок про вплив симулякрів на політичну поведінку.

Ключові слова: політична комунікація, політичні цінності, політична поведінка, політична інформація.